

POLICY BRIEF

Tilstrækkelig lovgivning, bedre dataindsamling og et løft i kendskabsniveauet hos offentlige instanser er blandt anbefalingerne fra IPS og Sipineq+ i forhold til overholdelsen af menneskerettigheder for LGBTQIA+ personer i Grønland.

Selvom ligebehandling er et centralt menneskeretligt princip, og selvom internationale konventioner dikterer ligestilling og ikke-diskrimination, er der stadig store udfordringer på området i Grønland.

Sammen med Sipineq+ peger IPS på, at der på LGBTQIA+ området i Grønland særligt er udfordringer med:

1. Beskyttelse mod diskrimination
2. Data- og vidensniveau
3. Retten til fysisk og mental sundhed

BESKYTTELSEN MOD DISKRIMINATION

I dag er de lovmæssige rammer i Grønland, som skal beskytte LGBTQIA+ personer mod diskrimination, utilstrækkelige.¹

Der findes ikke anti-diskriminations- og ligestillingslovgivning, der beskytter mod diskrimination pga. seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og køns karakteristika. Dette betyder, at ofre for diskrimination pga. disse parametre ikke kan få oprejsning og mangler juridiske handlemuligheder.

Det kan samtidig betyde, at LGBTQIA+ personer oplever diskrimination og hadefuld tale i højere grad end andre, hvilket kan påvirke det mentale helbred og muligheden for at deltage i samfundet på lige fod med andre.

Også når det gælder ligestilling ift. medmoderskab og medfaderskab er lovgivningen i Grønland utilstrækkelig. I 2023 vedtog folketinget en lovændring, som gjorde det muligt for to kvinder i Grønland at blive forældre til et barn sammen. Det er dog endnu ikke muligt for to mænd at blive forældre til et barn sammen.

DATA- OG VIDENSLEVEL

Globale undersøgelser peger på, at LGBTQIA+ personer er overrepræsenteret i statistikker over dårligt mentalt helbred, selvmordsforsøg og selvmord. Undersøgelserne peger også på, at LGBTQIA+ personer, som er Oprindelige Folk, er den mest udsatte kategori.

I Grønland er der stor mangel på data på LGBTQIA+-området.

Der findes ingen statistikker, der indikerer noget om landets LGBTQIA+ borgere. Samtidig mangler Grønland også handlingsplaner for dets LGBTQIA+ borgere.

I 2023 udgav Naalakkersuisut "Qamani - strategi for forebyggelse af selvmord 2023-2028", hvori LGBTQIA+ området slet ikke er nævnt; det er på trods af, at det er fire gange så sandsynligt, at en ung LGBTQIA+ person forsøger selvmord, som at deres jævnaldrende gør det.²

Konkrete handlingsplaner er nødvendige for at forbedre vilkårene og sikre overholdelse af rettigheder for LGBTQIA+ personer i Grønland, men i udformningen af sådanne planer er det vigtigt at indsamle data, så strategierne og handlingsplanerne bliver baseret på et reelt grundlag.

RETEN TIL FYSISK OG MENTAL SUNDHED

Alle mennesker har ret til den bedst mulige grad af fysisk og psykisk sundhed. Bliver sundhedsudfordringer/problemer ikke behandlet, kan det både få alvorlige konsekvenser for borgerens sundhed og for samfundsøkonomien.

Undersøgelser peger på, at LGBTQIA+ personer oplever flere barrierer i mødet med sundhedsvæsenet, og derfor er mere sårbare i forhold til deres fysiske og mentale helbred.^{3 + 4}

Manglende viden om/forståelse for LGBTQIA+-området hos sundhedspersonalet, manglende hjælp til det mentale helbred (ofte pga. diskrimination og hadefuld tale), manglende mulighed for hormonbehandling og utilstrækkelig seksualundervisning kan fremhæves som nogle af udfordringerne for sundheden for LGBTQIA+ personer i Grønland.

Pga. den førnævnte datamangel er det svært at undersøge konsekvenserne af sundhedsudfordringer i Grønland, men en undersøgelse fra 2023 om mental sundhed fra USA viser, at blandt adspurgte LGBTQIA+ personer, som er Oprindelige Folk, svarede 76 procent, at de havde oplevet symptomer på angst, mens 65 procent havde oplevet symptomer på depression.⁵

Samme undersøgelse peger samtidig på, at 81 procent af de adspurgte LGBTQIA+ personer ønskede at få adgang til mental sundhedspleje, men at 56 procent ikke fik det.

IPS OG SIPINEQ+ ANBEFALER:

- At en lov om ligestilling og anti-diskrimination, som ulovliggør diskrimination pga. blandt andet køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika bliver implementeret i Grønland med en dertilhørende klageinstans.
 - At muligheden for vedtagelse af en lovændring, som anerkender medfaderskab i Grønland bliver undersøgt og diskuteret.
 - At medmoder og medfader bliver ligestillet i love om orlov i forbindelse med graviditet, fødsel og adoption, således at en medfader kan få orlov efter fødsel eller adoption på lige fod med en medmor.
 - At seksuel orientering og kønsidentitet bliver inkluderet i de grønlandske befolkningsundersøgelser. Se eksempel i bilag 1.
 - At der bliver lavet dybdegående undersøgelser vedrørende LGBTQIA+-personers trivsel i Grønland.
 - At LGBTQIA+ personer bliver indtænkt i strategier vedrørende mentalt helbred og selvmordstanker.
 - At der sker et løft i vidensniveauet i relevante offentlige instanser, således at LGBTQIA+ personer kan opnå lige rettigheder og behandlingsmuligheder i mødet med samfundet.
 - At undervisning om emner omkring LGBTQIA+ bliver en fast del af pensum i de grønlandske folkeskoler og gymnasier.
 - At seksualundervisningen i de offentlige folkeskoler bliver gjort obligatorisk og løbende undersøgt, revurderet og gentænkt.
-

NOTER

- 1 Grundlovens § 70 yder beskyttelse mod diskrimination pga. "trosbekendelse eller afstamning", mens paragrafferne 74 og 75 omhandler lige adgang til erhverv.
Inatsisartutlov nr. 3 af 29. november 2013 har primært anvendelse inden for arbejdsmarkedet og har til formål at sikre ligestilling mellem mænd og kvinder.
Kriminallovens § 100 yder beskyttelse mod truende, forhånende og nedværdigende udtalelser og propaganda fremført offentligt, med eller uden forsæt til udbredelse i en videre kreds mod en gruppe mennesker på baggrund af deres race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.
- 2 Johns et al., 2019; Johns et al., 2020
- 3 "2023 U.S. National Survey on the Mental Health of LGBTQ Young People", The Trevor Project, <https://www.thetrevorproject.org/survey-2023/>
- 4 "Den eneste skeive i bygda? Unge lhbt-personers bruk av kommunale helsetjenester", Elisabeth Stubberud, Lin Prøitz og Hasti Hamidiasl
- 5 <https://www.thetrevorproject.org/survey-2023/>

BILAG 1: EKSEMPLER PÅ UDFORMNING AF SPØRGSMÅL OM SEKSUEL ORIENTERING OG KØNSIDENTITET

“Hvordan vil du beskrive din seksuelle orientering?”

- 1) Homoseksuel
- 2) Biseksuel
- 3) Heteroseksuel
- 4) Aseksuel
- 5) Ingen af de nævnte. Uddyb:
- 6) Ønsker ikke at oplyse

“Hvordan vil du beskrive din seksuelle identitet?”

- 1) Jeg er heteroseksuel
- 2) Jeg er homoseksuel
- 3) Jeg er biseksuel
- 4) Jeg er aseksuel
- 5) Jeg kan ikke placere mig i de nævnte kategorier
- 6) Ved ikke/uafklaret

“I Grønland bliver alle tildelt et køn ved fødslen: enten dreng eller pige. Det er ikke alle, der identificerer sig som det køn, de er blevet tildelt. Identificerer du dig som det køn, du blev tildelt ved fødslen?”

- 1) Nej, jeg identificerer mig som et andet køn end det, jeg blev tildelt ved fødslen
- 2) Ja, jeg identificerer mig som det køn, jeg blev tildelt ved fødslen
- 3) Andet. Uddyb: _____
- 4) Ønsker ikke at oplyse

“Opfatter du dig som transperson?”

- 1) Ja
- 2) Nej
- 3) Ved ikke

“Hvilket køn blev du tildelt ved fødslen?”

- 1) Hankøn
- 2) Hunkøn
- 3) Ved ikke

“Hvilket køn opfatter du dig som i dag?”

- 1) Hankøn
- 2) Hunkøn
- 3) Både hankøn og hunkøn
- 4) Hverken hankøn eller hunkøn
- 5) Ved ikke

En anden mulighed er at kombinere ovenstående spørgsmål i ét, hvilket sikrer, at personer, der ikke tilhører LGBT+ gruppen, kun præsenteres for ét spørgsmål:

Identificerer du dig som LGBT+ person?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 3) Ønsker ikke at oplyse

Herefter får de, der svarer ja, et opfølgende spørgsmål:

Hvad identificerer du dig som? Du kan sætte flere kryds.

- 1) Homoseksuel
- 2) Biseksuel
- 3) Queer
- 4) Transkønnet
- 5) Interkønnet
- 6) Non-binær
- 7) Aseksuel
- 8) Andet ____
- 9) Ønsker ikke at oplyse